

BÀN VỀ XỬ LÝ VI PHẠM CHẤT LƯỢNG CÔNG TRÌNH XÂY DỰNG

PGS. TS. CAO DUY TIẾN

TS. NGUYỄN HỒNG HÀ

Viện KHCN Xây dựng

Ngày 16/12/2004 Chính phủ đã ban hành Nghị định số 209/2004/NĐ-CP về quản lý chất lượng công trình xây dựng. Nghị định gồm 9 chương 39 điều đã qui định rõ phạm vi và đối tượng áp dụng Nghị định; phân loại phân cấp công trình; quản lý chất lượng khảo sát xây dựng; quản lý chất lượng thiết kế công trình; quản lý chất lượng thi công công trình; bảo hành công trình; bảo trì công trình; giải quyết sự cố công trình xây dựng và tổ chức thực hiện Nghị định.

Tương đương với Nghị định 209/2004/NĐ-CP của Chính phủ Việt Nam, nước Cộng hòa nhân dân (CHND) Trung Hoa có Nghị định số 279 về quản lý chất lượng công trình xây dựng do thủ tướng Chu Dung Cơ ký ban hành ngày 30/01/2000. Trong Nghị định này, ngoài các qui định về trách nhiệm và mối quan hệ giữa các chủ thể trực tiếp tham gia quá trình xây dựng như chủ đầu tư (gồm cả quản lý giám sát của chủ đầu tư), nhà thầu khảo sát, thiết kế, nhà thầu thi công xây dựng (gồm cả thầu phụ cung ứng vật tư, thiết bị) còn thể hiện quan hệ giữa các chủ thể gián tiếp là các cơ quan chủ quản hành chính quản lý chất lượng công trình xây dựng với các chủ thể trực tiếp tham gia quá trình xây dựng. Quan hệ này thể hiện ở các chế tài xử lý các vi phạm về chất lượng công trình.

Trong bài báo này, chúng tôi giới thiệu qui định về xử phạt theo Nghị định 279 của nước CHND Trung Hoa khi vi phạm chất lượng công trình xây dựng để tham khảo. Cụ thể như sau:

- Chủ đầu tư giao thầu công trình xây dựng cho đơn vị khảo sát, thiết kế, thi công và đơn vị giám sát không có đủ điều kiện năng lực phù hợp sẽ bị phạt tiền từ 500.000 đến 1.000.000 nhân dân tệ.
- Chủ đầu tư có hành vi "chia thầu" (*đem công trình nhẽ ra do 1 đơn vị thầu chia nhỏ để giao thầu cho nhiều nhà thầu khác - nv*) sẽ bị phạt từ 0,5 đến 1% giá trị hợp đồng. Đối với công trình sử dụng toàn bộ hoặc một phần vốn nhà nước có thể bắt tạm dừng việc thi công công trình hoặc tạm dừng việc cấp vốn.
- Chủ đầu tư sẽ bị phạt tiền từ 200.000 đến 500.000 nhân dân tệ và phải sửa sai khi có các hành vi vi phạm sau:
 1. Buộc các nhà thầu dự thầu với giá thấp hơn giá sàn;
 2. Tự tiện rút ngắn thời gian thi công (hợp lý);
 3. Cho phép đơn vị thiết kế hoặc thi công vi phạm các tiêu chuẩn xây dựng cần áp dụng làm giảm chất lượng công trình;
 4. Tự ý cho thi công theo hồ sơ bản vẽ thi công chưa được thẩm tra hoặc thẩm tra không hợp lệ;
 5. Đối với công trình bắt buộc giám sát mà không tiến hành giám sát;
 6. Không làm các thủ tục giám sát chất lượng công trình theo qui định của nhà nước;
 7. Cho phép đơn vị thi công sử dụng vật liệu, thiết bị không phù hợp;
 8. Không nộp các văn bản nghiệm thu, giấy chứng nhận liên quan để lưu trữ theo đúng qui định của nhà nước.
- Chủ đầu tư chưa nhận được giấy phép thi công hoặc báo cáo khởi công chưa được phê duyệt mà tự ý cho phép thi công sẽ phải dừng thi công, đồng thời bị phạt tiền từ 1 đến 2% giá trị hợp đồng.
- Chủ đầu tư sẽ bị phạt từ 2 đến 4% giá trị hợp đồng và phải sửa sai, đồng thời nếu gây ra tổn thất phải có trách nhiệm bồi thường theo đúng pháp luật khi có các hành vi vi phạm sau:
 1. Tự ý đưa công trình vào sử dụng khi chưa tổ chức nghiệm thu;
 2. Tự ý đưa công trình vào sử dụng khi kết quả nghiệm thu không đạt yêu cầu;
 3. Nghiệm thu công trình không đạt yêu cầu.

- Chủ đầu tư sẽ bị phạt từ 10.000 đến 100.000 nhân dân tệ nếu không giao nộp hồ sơ hoàn công cho cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền về xây dựng hoặc cơ quan liên quan sau khi công trình đã nghiệm thu hoàn công.
- Các đơn vị khảo sát, thiết kế, thi công, giám sát thực hiện công trình vượt quá năng lực của đơn vị mình sẽ phải dừng công việc, phạt tiền từ 1 đến 2 lần giá trị hợp đồng đối với đơn vị khảo sát, thiết kế hoặc tư vấn giám sát; phạt tiền từ 2 đến 4% giá trị hợp đồng đối với đơn vị thi công; có thể buộc đình chỉ hoạt động để chỉnh đốn nội bộ, giảm cấp hành nghề; thu hồi giấy phép hành nghề đối với trường hợp nghiêm trọng; tịch thu toàn bộ khoản thu bất hợp pháp.
- Đơn vị khảo sát, thiết kế, thi công, tư vấn giám sát không được cho đơn vị hoặc cá nhân khác lấy danh nghĩa của đơn vị mình để nhận thầu công trình. Nếu vi phạm sẽ bị tịch thu khoản thu bất hợp pháp, phạt tiền từ 1 đến 2 lần giá trị hợp đồng đối với đơn vị khảo sát, thiết kế, tư vấn giám sát; phạt tiền từ 2 đến 4% giá trị hợp đồng đối với đơn vị thi công; có thể buộc đình chỉ hoạt động để chỉnh đốn nội bộ, giảm cấp hành nghề; thu hồi giấy phép hành nghề đối với trường hợp nghiêm trọng.
- Đơn vị Tổng thầu không được bán thầu hoặc phân thầu bất hợp pháp (*cụ thể như Tổng thầu phân thầu cho các đơn vị không có đủ năng lực tương ứng; Tổng thầu phân thầu cho các đơn vị khác khi trong hợp đồng tổng thầu không chỉ rõ hoặc chưa được Chủ đầu tư cho phép; Tổng thầu phân thầu kết cấu chịu lực chính của công trình cho đơn vị khác; Đơn vị thầu phụ phân thầu cho một đơn vị khác - nv*). Nếu vi phạm sẽ bị tịch thu khoản thu bất hợp pháp, phạt tiền từ 25 đến 50% giá trị hợp đồng đối với đơn vị khảo sát, thiết kế; phạt tiền từ 0,5 đến 1% giá trị hợp đồng đối với đơn vị thi công; có thể buộc đình chỉ hoạt động để chỉnh đốn nội bộ, giảm cấp hành nghề; thu hồi giấy phép hành nghề đối với trường hợp nghiêm trọng.
- Đơn vị tư vấn giám sát không được bán thầu tư vấn giám sát. Nếu vi phạm sẽ bị tịch thu thu nhập bất hợp pháp, phạt tiền từ 25 đến 50% giá trị hợp đồng; có thể buộc đình chỉ hoạt động để chỉnh đốn nội bộ, giảm cấp hành nghề; thu hồi giấy phép hành nghề đối với trường hợp nghiêm trọng.
- Vi phạm các điều khoản dưới đây sẽ bị phạt tiền từ 100.000 đến 300.000 nhân dân tệ:
 1. Đơn vị khảo sát không khảo sát theo đúng qui định của tiêu chuẩn;
 2. Đơn vị thiết kế không dựa vào kết quả khảo sát để thiết kế;
 3. Đơn vị thiết kế chỉ định đơn vị sản xuất cung cấp vật liệu xây dựng, thiết bị;
 4. Đơn vị thiết kế không thiết kế theo đúng tiêu chuẩn qui định.

Nếu vi phạm các điều khoản trên gây ra sự cố công trình thì phải đình chỉ hoạt động để chỉnh đốn nội bộ, giảm cấp hành nghề; trường hợp nghiêm trọng sẽ thu hồi giấy phép hành nghề.
- Đơn vị thi công ăn bớt vật liệu, sử dụng vật liệu, thiết bị không đạt chất lượng hoặc không thi công theo đúng bản vẽ thiết kế hoặc tiêu chuẩn thi công sẽ bị phạt tiền từ 2 đến 4% giá trị hợp đồng; Nếu chất lượng công trình không phù hợp với tiêu chuẩn chất lượng, sẽ phải chịu bồi thường toàn bộ tổn thất do sửa chữa; Trường hợp nghiêm trọng buộc đình chỉ hoạt động để chỉnh đốn nội bộ, giảm cấp hành nghề hoặc thu hồi giấy phép hành nghề.
- Đơn vị thi công không tiến hành kiểm tra vật liệu xây dựng, phụ kiện xây dựng, thiết bị, bê tông thương phẩm hoặc không lấy mẫu thử sẽ bị phạt tiền từ 100.000 đến 200.000 nhân dân tệ; trường hợp nghiêm trọng buộc đình chỉ hoạt động để chỉnh đốn nội bộ, giảm cấp hành nghề hoặc thu hồi giấy phép hành nghề; đồng thời phải có trách nhiệm bồi thường nếu gây ra tổn thất.
- Đơn vị thi công sẽ bị phạt tiền từ 100.000 đến 200.000 nhân dân tệ nếu không thực hiện nghĩa vụ bảo hành công trình hoặc kéo dài thời gian thực hiện nghĩa vụ bảo hành, đồng thời chịu trách nhiệm bồi thường tổn thất do hư hỏng trong suốt thời gian bảo hành.
- Đơn vị tư vấn giám sát sẽ bị phạt tiền từ 500.000 đến 1.000.000 nhân dân tệ, giảm cấp hành nghề hoặc thu hồi giấy phép hành nghề, tịch thu khoản thu bất hợp pháp nếu có các hành vi vi phạm sau đây:
 1. Thông đồng với Chủ đầu tư, đơn vị thi công để làm giả, làm giảm chất lượng công trình;
 2. Ký nghiệm thu đối với công trình xây dựng, vật liệu xây dựng, phụ kiện, thiết bị không đạt yêu cầu.

- Đơn vị tư vấn giám sát có quan hệ thuộc hoặc quan hệ ràng buộc khác với đơn vị thi công hoặc đơn vị cung ứng vật liệu xây dựng, phụ kiện và thiết bị nhận giám sát công trình do các đơn vị kia thực hiện sẽ bị phạt tiền từ 50.000 đến 100.000 nhân dân tệ, giảm cấp hành nghề hoặc thu hồi giấy phép hành nghề; tịch thu khoản thu bất hợp pháp.
- Khi chưa có phương án thi công hạng mục trang trí nội ngoại thất có liên quan đến chủ thể kiến trúc hoặc làm thay đổi kết cấu chịu lực mà tự ý thi công sẽ bị phạt tiền từ 500.000 đến 1.000.000 nhân dân tệ; Người sử dụng công trình tự ý tiến hành trang trí nội, ngoại thất dẫn tới thay đổi chủ thể kiến trúc hoặc kết cấu chịu lực sẽ bị phạt tiền từ 50.000 đến 100.000 nhân dân tệ.
- Xử phạt hành chính đối với cán bộ chủ quản hoặc cán bộ có trách nhiệm liên quan trong trường hợp xảy ra sự cố công trình nghiêm trọng mà che dấu không báo cáo, báo cáo sai lệch hoặc làm chậm thời gian báo cáo.
- Các cơ quan cấp nước, cấp điện, cấp khí, cơ quan phòng cháy chữa cháy phải sửa sai (sẽ do cơ quan cấp trên xử phạt theo tội lạm dụng chức quyền - nv) nếu yêu cầu Chủ đầu tư mua vật liệu xây dựng, phụ kiện, thiết bị của đơn vị sản xuất cung ứng do mình chỉ định.
- Kiến trúc sư, kỹ sư xây dựng, kỹ sư tư vấn giám sát có chứng chỉ hành nghề nếu để sai sót gây ra sự cố về chất lượng sẽ bị tịch thu chứng chỉ hành nghề 1 năm; Nếu gây ra sự cố chất lượng công trình nghiêm trọng sẽ bị tịch thu chứng chỉ hành nghề và không cấp lại trong vòng 5 năm; Trường hợp đặc biệt nghiêm trọng sẽ không cấp lại vĩnh viễn.
- Cán bộ trực tiếp phụ trách hoặc cán bộ trực tiếp thực hiện công việc thuộc các đơn vị tham gia xây dựng để xảy ra vi phạm sẽ bị phạt từ 5 đến 10% tổng số tiền mà đơn vị bị phạt.
- Chủ đầu tư, đơn vị khảo sát, thiết kế, thi công, tư vấn giám sát vi phạm qui định của Nhà nước làm giảm chất lượng công trình, gây ra sự cố về an toàn nghiêm trọng, cấu thành hành vi phạm tội sẽ bị truy cứu trách nhiệm hình sự trước pháp luật.
- Các biện pháp xử phạt hành chính trong Nghị định này như đình chỉ hoạt động để chỉnh đốn nội bộ, giảm cấp hành nghề, thu hồi giấy phép hành nghề sẽ do cơ quan cấp giấy phép hành nghề quyết định; Các biện pháp xử phạt hành chính khác sẽ do cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền về xây dựng hoặc cơ quan liên quan quyết định theo thẩm quyền cho phép. Các đơn vị bị thu hồi giấy phép hành nghề sẽ bị “cơ quan quản lý hành chính công thương” thu hồi giấy phép kinh doanh.
- Cán bộ cơ quan nhà nước lợi dụng trong công việc, lạm dụng chức quyền, gian lận, tham ô trong công tác quản lý giám sát chất lượng công trình xây dựng cấu thành hành vi phạm tội sẽ bị truy cứu trách nhiệm hình sự theo pháp luật; nếu không cấu thành hành vi phạm tội, sẽ bị xử phạt hành chính.
- Toàn bộ số tiền phạt và khoản tiền tịch thu do thu nhập bất hợp pháp theo Nghị định này sẽ được nộp vào Quốc khố.
- Không áp dụng Nghị định này cho công trình cứu nạn khắc phục hậu quả thiên tai, công trình nhà ở tạm thời, nhà ở thấp tầng do nông dân tự xây dựng .

Tóm lại, tham khảo kinh nghiệm quản lý chất lượng công trình xây dựng của Nước CHND Trung Hoa, để đưa công tác quản lý chất lượng xây dựng của chúng ta đi vào nề nếp, ngoài các nội dung đã nêu trong Nghị định 209/2004/NĐ-CP nên nghiên cứu đưa ra các qui định cụ thể về xử phạt tiền, xử phạt hành chính đối với các tổ chức, cá nhân vi phạm chất lượng công trình xây dựng. Đồng thời cũng cần qui định rõ cơ quan quản lý hành chính có thẩm quyền để thực thi các chế tài này.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nghị định 209/2004/NĐ-CP ngày 16/12/2004 của Chính phủ về quản lý chất lượng công trình xây dựng;
2. Nghị định 279 ngày 30/01/2000 về quản lý chất lượng công trình xây dựng của nước CHND Trung Hoa.